

на кожному з етапів процесу; проінформувати про склад учасників та їх повноваження, документи, які потрібні на кожному кроці та інструменти, що використовуються в даному процесі;

3) забезпечити ризик-менеджмент банку кваліфікованим персоналом, розробити систему мотивації працівників, впровадити систему делегування повноважень (за рівнем ризику, 2 пари очей, незалежність), розробити посадові інструкції та Кодекси поведінки;

4) використовувати різноманітні засоби контролю управління банківськими ризиками. Розробити чітку систему розподілу функцій між працівниками бек-офісу, фронт-офісу та ризик-менеджменту, встановити ліміти та забезпечення за кожною операцією задля моніторингу порушень, встановити поточний контроль (індивідуальний та на рівні портфелю і політики) за процесом виконання операцій;

5) впровадити у діяльність по управлінню ризиками експертні системи РМ: забезпечити методиками управління ризиками (тобто CCF/VaR), моделями рейтингування ризику, визначення ціни ризику (RAROC), системами спостереження за забезпеченням.

Із вищевикладеного випливає той факт, що наявність культури управління банківськими ризиками означає, що працівники знають позицію організації, повноваження, в рамках яких вони можуть діяти; знають, що вони можуть відкрито обговорювати ризики, на які прийдеться погодитися задля досягнення довгострокових стратегічних цілей.

Виважені та продумані дії керівництва і постійний аналіз питань професійної етики і управління ризиками — це перші кроки на шляху впровадження ефективної культури управління ризиками, оскільки вони наочно продемонструють недопустимість рішень, які приймаються без чіткого аналізу ситуації, яка виникла.

УДК 336.767.017.2

А. В. Мазуренко, аспірантка, заступник начальника відділу торговельних операцій з цінними паперами управління по роботі з цінними паперами, ПАТ «Перший Інвестиційний Банк»

ФІЗИЧНІ ОСОБИ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Домінуючим фактором створення нових, підтримання та подальшого розвитку вже діючих суб'єктів господарської діяльності є інвестиції.

Сам термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає «вкладення коштів». Але в більш широкому розумінні «інвестувати» означає — «відмовитися від грошей сьогодні, щоб отримати більшу їх суму в майбутньому» [1].

Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладуються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. В нашій країні найчастіше розуміють поняття інвестиції, як вкладення в цінні папери.

Роль банків на ринку цінних паперів безсумнівна. Навіть у США, де на діяльність банків на ринку цінних паперів законодавчо накладено ряд обмежень, уявити собі даний ринок без банків неможливо. В більшості країн банки на ринку цінних паперів відіграють ключову роль. Саме тому питання розвитку банківських операцій з цінними паперами викликає значний інтерес. Особливий інтерес викликає діяльність банків на ринку цінних паперів за складної економічної ситуації. Банківська система опинилась фактично в епіцентрі економічної кризи.

В 2009 році відтік коштів з банківської системи складав приблизно 100 млрд грн. Частина цих коштів у другій половині року почала переміщувати на фондовий ринок.

Донедавна 80 % фондового ринку складали кошти іноземних інвестиційних фондів. Після їх виходу цей сегмент почав поступово заповнюватися приватними інвесторами. Але низький рівень знань, поінформованості населення щодо функціонування фондового ринку знижує можливість впливати їх на цей ринок. Сьогодні населення (навіть його частина, яка має заощадження, проте зберігає їх у вигляді депозитів) не має базових знань щодо можливої користі вкладення коштів у цінні папери, щодо процесів, які відбуваються на фондовому ринку, — а тому не може оцінити можливі переваги та втрати. Вони не обізнані із законодавством, яке регламентує поведінку учасників ринку, із власними правами, що реалізуються в процесі купівлі-продажу цінних паперів. Це призводить до низької активності на ринку цінних паперів фізичних осіб, які в розвинутих країнах є одним з головних інвесторів.

Фізичні особи мають менше можливості для аналізу підприємств, ніж великі іноземні учасники, ринок став менш ефективним і ціни на акції з більшою затримкою реагують на фундаментальні зміни в компанії. Це говорить про необхідність зміни в законодавстві, розкриття інформації емітентами проводиться раз у квартал, а річний звіт емітентів повинен розміститися на загальнодоступному сайті до кінця квітня, що говорить про достатню затримку на отри-

мання необхідної інформації для інвестора. Така недосконалість при поданні інформації спричиняє запізнення реакції на ринку

Важливим аспектом була б розробка компенсаційних механізмів щодо втрат населення від операцій з цінними паперами, як це існує з депозитними вкладеннями. Вирішенню цієї проблеми має стати розробка проекту закону «Про Фонд гарантування інвестицій на фондовому ринку». Основними цілями розвитку ринку має стати досягнення стійкості, відкритості та конкурентоспроможності ринку цінних паперів України. Стійкість фондового ринку передбачає його здатність до самодостатнього розвитку та нейтралізації загроз світових фінансових криз.

Вже восени 2009 року фізичним особам була надана можливість проводити операції без посередника через Інтернет — інтернет-трейдинг. До торгів цінними паперами громадяни проявили зацікавленість. На кінець року об'єми ринку інтернет-трейдингу в загальному об'ємі біржових фондових ринків складають уже більш 30 %. В грошовому вираз це складає 150—200 млн грн у місяць. Кількість людей, які користуються послугою інтернет-трейдингу на кінець 2009 року налічувала півтори тисячі осіб і 19 онлайн-брокерів [2]. Фізичні особи мають доступ до двох бірж: ПФТС та Українська біржа — це дві найбільші біржі в Україні. Ще нещодавно найбільше операцій проводилось саме на ПФТС, але з появою Української біржі, швидким її запровадженням електронного підпису та простотою входу в неї зумовило збільшення торгів на ній. Але, на мою думку, треба збільшувати можливість інтернет-трейдингу доступу до інших бірж. Сума вкладень фізичними особами корегується від 5 тисяч грн до 1 млн грн [2]. Залучення коштів фізичними особами говорить про позитивний розвиток ринку, інтернет-трейдинг активізував внутрішніх інвесторів (фізичних осіб) і надав можливість отримати додаткові фінансові ресурси, в декілька разів збільшивши ліквідність фондової біржі.

В країнах з розвиненим фондовим ринком двигуном руху є саме приватні інвестори. Так що намічені тенденції — крок вперед. З іншої сторони, гроші дрібних інвесторів є спекулятивні. Приватні особи сьогодні активно вкладають кошти в український ринок акцій тільки тому, що в період падіння він впав занадто низько, а восени 2008 року котирування росли досить стрімко [3]. У випадку корекції на фондовому ринку ці кошти також швидко будуть покидати ринок, як це було вкінці 2008 року. Без повернення на ринок великих інвестиційних фондів говорити про стабільності на ринку поки рано.

Література

1. *Поліщук М. П., Михайленко П. П.* Основи підприємницької діяльності. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 172 с.
2. <http://news.finance.ua/>
3. <http://www.pfts.com/>

УДК 330.322.1

Т. В. Майорова, канд. екон. наук, доц.,
завідувач кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Світова практика переконує, що без широкого залучення іноземного капіталу неможливо провести структурну перебудову економіки, скоротити технічну та технологічну відсталість народного господарства, домогтися конкурентоздатності вітчизняної продукції на світовому ринку. Крім того, продуктивне використання іноземних інвестицій є органічною частиною світового процесу руху капіталу та реалізується переважно за рахунок капіталів приватних інвесторів, зацікавлених в одержанні більш високого рівня прибутку на вкладені кошти.

Як свідчать дані Державного комітету статистики України [1], у 2009 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 5634,6 млн дол. США прямих інвестицій, що становить 51,6 % надходжень 2008 року. З країн ЄС надійшло 4016,8 млн дол. (71,3 % загального обсягу), з країн СНД — 1064,7 млн дол. (18,9 %), з інших країн світу — 553,1 млн дол. (9,8 %). У той же час капітал нерезидентів зменшився на 941,0 млн дол.

У цілому приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни, з урахуванням його переоцінки, утрат і курсової різниці, за 2009 рік склав 4410,4 млн дол., що становить 72,6 % рівня попереднього року.

У 2009 р. зросли обсяги капіталу з Кіпру — на 947,0 млн дол., Російської Федерації — на 827,4 млн дол., Нідерландів — на 804,6 млн дол., Франції — на 408,9 млн дол. та Аруби — на 273,6 млн дол. Зазначені країни забезпечили майже 74 % приросту іноземного капіталу в Україні.